

ЗАХОДИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ЗА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Правоохоронна статистика свідчить, що серед загальної кількості осіб, які вчиняють адміністративні правопорушення в нашій країні, значна частка припадає на долю неповнолітніх – осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років (до двадцяти відсотків), що в цілому має великі негативні соціально-правові наслідки.

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) адміністративній відповідальності підлягають особи, які на момент вчинення адміністративного правопорушення досягли шістнадцятирічного віку [1, ст. 12]. Водночас, враховуючи специфіку нестабільного соціально-психологічного становлення осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, законодавець встановив особливий порядок настання відповідальності для такої категорії осіб за вчинення ними адміністративних правопорушень. Зокрема, ст. 13 КУпАП передбачає, що до таких осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, в основному застосовуються наступні заходи впливу: зобов'язання публічно або і іншій формі попросити вибачення у потерпілого; попередження; догана або сувора догана; передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Очевидно, що названі заходи передбачають насамперед морально-психологічний вплив на свідомість неповнолітніх правопорушників за вчинене протиправне діяння, а також на усвідомлення ними їх поведінки у майбутньому щодо можливості вчинення нових правопорушень. Це одна із важливих функцій згаданих заходів (функція в одному із значень означає: призначення, роль чого-небудь) [2, с. 1552]. Меншою мірою ці заходи передбачають каральний вплив щодо неповнолітніх. Хочеться вказати на певне зауваження щодо назви і змісту такої міри, як передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою. Адже батьки або особи, які їх замінюють, незалежно від вчинення їх неповнолітніми дітьми будь-яких правопорушень і без цього зобов'язані здійснювати постійний нагляд за їх поведінкою і вихованням. Стаття 184 КУпАП, зокрема, передбачає адміністративну відповідальність батьків та осіб, які їх замінюють, за невиконання обов'язків щодо виховання дітей. Певною

мірою це стосується і трудового або педагогічного колективу, де працює чи навчається неповнолітній. Доцільніше, на нашу думку, було б назвати такий захід взяттям неповнолітніх на поруки батьками або особами, які їх замінюють, чи на поруки педагогічного або трудового колективу за їх згодою. До речі, одне із значень поняття «взяття на поруки» передбачає взяття на себе відповідальності за кого-небудь, за що-небудь [2, с. 1073].

Небезспірною є і назва такого заходу впливу до неповнолітніх, як попередження, яке збігається з назвою одного із основних адміністративних стягнень і може інколи викликати певні незручності при кваліфікації рецидивних випадків адміністративних правопорушень з боку неповнолітніх. В минулі роки безпідставно, на наш погляд, замість назви цього заходу «попередження» вживався термін «застереження», що за значенням і змістом є майже ідентичним з попереднім, проте відділяє його за назвою.

В той же час, за вчинення окремих видів адміністративних правопорушень законодавець передбачив і можливість притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності на загальних підставах з урахуванням певних альтернатив та обмежень. Зокрема ч. 2 ст. 13 КУпАП передбачає таку відповідальність за найбільш поширені і вразливі для даної категорії осіб адміністративні правопорушення, а саме за ті, що стосуються незаконного обігу наркотичних засобів або психотропних речовин, дрібного викрадення чужого майна, різних порушень правил у сфері дорожнього руху, у сфері поведінки зі зброєю, окремі порушення проти громадського порядку та за злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського. Але і в цих випадках закон замість притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності передбачає можливість застосування до них заходів впливу, передбачених ст. 24-1 КУпАП (за винятком ст. 185 КУпАП). Застосування до неповнолітніх адміністративних стягнень, безперечно, супроводжується щодо них поміж іншого і каральним впливом. А отже застосування цих мір втілює в собі каральну (репресивну) функцію.

Водночас, вищеназвані функції заходів відповідальності неповнолітніх за адміністративні правопорушення спрямовані на реалізацію основного їх функціонального призначення, а саме: виховного впливу на правосвідомість неповнолітніх з метою усвідомлення ними своєї законослухняної поведінки в майбутньому.

Функція виховного впливу закономірно сприяє реалізації такої послідовно-логічної функції, як превентивно-профілактична (попереджувально-запобіжна). Зміст і спрямованість всіх інших функцій виконують здебільшого службову роль щодо цієї функції згаданих заходів.

На основі вищевказаних визначальних функцій заходів відповідальності неповнолітніх за адміністративні правопорушення можна

виокремити і такі їх функції, як правоохоронна, правозахисна, правовідновлювальна, правозабезпечувальна, правозастосовна та регулятивна функції які, проте, мають здебільшого опосередковане значення.

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради. – 1984. — Додаток до № 51. — Ст. 1122 (з наст. змінами).
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.; Ірпінь: «Перун», 2005. – С. 1179.

УДК 342.72/.73(043.2)

Толкачова І. А., к.ю.н.,
Бідюк Д. А., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП РІВНОСТІ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

На сьогодні, більшість країн світу дотримується демократичного правового режиму, який, у свою чергу, зумовлює визнання прав людини і громадянина як найвищої цінності. Саме захист та забезпечення реалізації прав і свобод людини є основою існування демократичного режиму взагалі. Ця тематика залишається досить актуальною тому, що реальне правове становище особистості часто відрізняється від того, що передбачено законодавством. Це залежить, насамперед, від стадії соціально-економічного розвитку, особливостей політичного режиму держави, рівня розвитку країни та відповідності законодавства конкретної держави міжнародним правовим стандартам. У багатьох країнах проблема реального здійснення прав та свобод людини постає однією з найголовніших [1].

Конституційний принцип рівності в Україні передбачає надання кожній особі однакових прав та свобод незалежно від будь-яких індивідуальних ознак. Його зміст полягає у тому, що всі мають перебувати у рівному правовому положенні, у тому числі перед законом і судом. Тобто права і свободи поширюються на всіх без винятку, незалежно від матеріального, соціального статусу.

Для того, щоб детальніше розглянути вищезазначений принцип, доцільно звернутися до поняття конституційно-правового статусу людини і громадянина, який є інститутом конституційного права і являє собою сукупність правових норм, що закріплюють положення людини в суспільстві, яке визначається досягнутим рівнем економічного, соціально-політичного розвитку конкретної держави. Саме конституційно-правовий